

Л.І. Лачкова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

А.М. Маніс (*ХДУХТ, Харків*)

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Показники діяльності банківських установ за 2018 рік дозволяють стверджувати, що банківська система України повільно відновлюється після системної кризи 2014-2017 років. За даними Національного банку України, платоспроможні банки у 2018 році отримали 21,7 млрд гривень чистого прибутку. Востаннє банківська система була прибутковою за підсумками 2013 року, а розмір чистого прибутку становив 1,4 млрд гривень. За даними регулятора, фінансовий результат діяльності банківської системи за 2018 рік є найбільшим за весь період існування, а рівень банкрутств на ринку банківських послуг наразі мінімальний за останні 5 років.

Підвищення прибутковості банківської системи в НБУ пояснюють активізацією банками кредитування, насамперед збільшенням роздрібного гривневого кредитування більш ніж на 30% у річному обчисленні. Також збільшенню прибутку банківського сектору сприяло зниження банками відсоткових ставок закладами громадян упродовж більшої частини року та зменшенням відрахувань у резерви. Обсяг відрахувань банками в резерви, за даними центробанку, скоротився вдвічі – 23,7 мільярди гривень у 2018 році порівняно з 49,2 мільярда у 2017 р. Прибутковість банківських установ забезпечило стабільне зростання процентного та комісійного доходів банків. Розмір зростання чистого процентного та комісійного доходів за 2018 рік фахівці оцінюють у 38%.

Станом на 1 січня 2019 року в Україні налічується 77 платоспроможних банків, з них 64 – прибуткові. Основний прибуток у 2018 році сформували банки з іноземним капіталом та «ПриватБанк».

За оцінками керівників центробанку, в середньостроковій перспективі висока операційна ефективність та прибутковість банківської системи України збережуться, що, безумовно, матиме позитивний вплив на економічне перетворення країни.

В умовах ринкової економіки прибуток виступає основною метою діяльності банківської установи, оскільки є внутрішнім джерелом її розвитку, водночас, забезпечення прибутковості кожного комерційного банку є запорукою стійкої банківської системи.

Підвищення ефективності діяльності – це головна мета інвесторів коштів у банківській бізнес, а управління прибутковістю є одним з

першочергових завдань фінансового менеджменту банку, що зумовлює увагу до цього питання з боку вітчизняних та зарубіжних науковців. Вагомий внесок у розвиток науково-методологічних засад управління прибутком комерційних банків було здійснено такими зарубіжними дослідниками, як: Дж. К. Ван Хорн, Е. Дж. Долан, Р. Дж. Кемпбелл, Р.Л. Міллер, П.С. Роуз, Дж. Ф. Сінкі та ін. Сучасні інструменти управління банківським прибутком знайшли відображення також у наукових працях українських дослідників, зокрема: В.В. Вітлінського, Ю.С. Довгаль, О.Д. Заруби, В.І. Міщенко, Н.М. Шелудько, С.П. Халяви та інших.

Попри наявності великої кількості ґрунтовних досліджень у сфері управління прибутком банку, є питання, які потребують подальшого розвитку та вдосконалення. Зокрема, доцільно проаналізувати та узагальнити підходи щодо визначення економічної сутності управління прибутком банку, чинників впливу на прибутковість банківської установи, склад та взаємодію елементів фінансового механізму управління прибутком банку, виявити найбільш оптимальні у сучасних умовах методи управління прибутком, розробити методичні рекомендації щодо практичної реалізації системи управління прибутком банку.

Узагальнюючи проведені дослідження, можна зазначити, що банк – це складна органічна структура, яка у науковій економічній думці асоціативно розглядається як торговельне і кредитне підприємство, інститут фінансового посередництва. Основою життєдіяльності такого підприємства є створення якісного портфеля доходних активів, що відповідає інтересам покупців, продавців та засновників. Відповідно до класифікації, запропонованої Базельським комітетом, виділяють такі види діяльності банку, які генерують прибуток, та які в комплексі можна розглядати як господарську діяльність банківської установи: комерційна діяльність; торговельна діяльність; діяльність з управління активами та пасивами. Формування прибутку банку визначається специфікою його діяльності як комерційного підприємства, спектром операцій, а також діючою системою обліку та оподаткування. У загальному вигляді прибуток банківської установи залежить від трьох основних компонентів: доходів, видатків та форми розподілу прибутку. В умовах ринкової економіки отримання прибутку та забезпечення рентабельної діяльності – це необхідні чинники існування комерційного банку.

Підсумовуючи зазначимо, що прибуток характеризує стійкість банківської установи. Він необхідний для створення адекватних резервних фондів, стимулювання персоналу і керівництва до розширення та вдосконалення операцій, скорочення витрат і підвищення якості послуг, що надаються, і, зрештою, для збільшення капіталу, який дає змогу розширити обсяги і поліпшувати якість банківських послуг.